

Namn att minnas

Knut Johansson

I sitt briljanta "reportage inifrån" om Aftonbladet berättar Sven Sörmark en synnerligen sedolärande historia från den socialdemokratiska storfinansen. Ja, mitt herrskap, det finns verkligen en sådan, trots att de flesta svenskar, enkannerligen på den borgerliga sidan tycks sväva i okunnighet om den. Det är skada, ty det är en intressant företeelse i svenskt samhällsliv, vid sidan av vilken "Wallenberg" verkar som — med respekt till sägandes — ren småpotatis.

Allt nog, om hur det går till i denna storfinans kan man få läsa hos Sörmark. Under 1967, meddelar oss författaren, stod det klart att en omfattande ombyggnad av Aftonbladets fastighet blev nödvändig. Tidningens tekniska ledning lät ett utomstående expertföretag, KF:s arkitektkontor, göra en ungefärlig beräkning av hur stor kostnaden kunde tänkas bli. Svaret löd på cirka 3,2 miljoner. Tidningsledningen infordrade också anbud på ombyggnaden från två företag: ett privat och BPA, Byggnads Produktion AB. Det senare ägs av bla Byggnadsarbetareförbundet. Styrelseordförande i förbundet liksom i BPA är Knut Johansson, som vid denna tid även var ledamot av Aftonbladets styrelse.

Båda anbudena inkom inom begärd tid, i slutet på december 1967. BPA:s anbud var 8,2 miljoner, den privata byggnadsfirmans 2,2 miljoner, alltså 6 miljoner lägre. Det bör påpekas, skriver Sörmark, att den privata byggnadsfirman i många år haft hand om Aftonbladets byggnationer, kände väl till fastigheten och anses vara en av Stockholms mest solida. Enligt normalt förfaringssätt skulle den privata firman genast ha fått erbjudande om ombyggnaden. Mot praxis skedde inte detta. Tidningen vände sig till BPA, framhöll att man infordrat anbud även från en annan firma och att BPA:s anbud jämfört med konkurrentens låg orimligt högt. BPA fick möjlighet att räkna om och inkomma med ett nytt anbud. Den privata firman fick samtidigt erbjudande att ompröva sitt anbud. Formellt sätt kan man alltså säga att bägge anbudena

underkändes.

Styrelsen i vars behandling av frågan Knut Johansson, i strid mot bolagsordningen, deltog, fattade ett märkligt beslut: det privata företaget skulle lägga fram ett fast pris "eller rättare sagt ett slutgiltigt tak för hela kostnaden i samband med ombyggnaden samt dessutom ställa garantier".

Affären hade i fortsättningen åtskilliga invecklade turer. Den privata firman stod likväl kvar med ett nu totalgaranterat bud, nära 2 miljoner lägre än BPA:s. Det är att märka, noterar Sörmark, att Arne Geijer vid början av det första styrelsesammanträdet om byggnadsfrågan fastslog att man med de båda anbudena framför sig omöjligen kunde anta BPA:s. Utvecklingen av frågan, under vilken den privata byggnadsfirman lämnade successivt alltmer vattentäta garantier i takt med de av styrelsen på Knut Johanssons initiativ ställda kraven, borde rimligen ha styrkt Geijer i denna hans ursprungliga uppfattning. Så skedde inte, tvärtom fick BPA uppdraget. Klart är att redan innan det privata byggnadsföretaget lagt fram sitt sista anbud hade styrelsen bestämt sig för att Knut Johanssons företag skulle få uppdraget, i strid mot tidningsledningens önskan. Men hur kunde man, frågar Sörmark, när man dock gett sig in på anbudsförfarandet, avvisa en firma som sagt sig vara beredd att utföra arbetet 2 miljoner billigare än BPA och samtidigt lämna hundra procentiga ekonomiska garantier? Metoden var lika enkel som genial: man beslöt att säga nej till de båda anbudena med motiveringen att man ändrat sig helt och bestämt sig för ett annat slags upphandlingssystem, varvid ärendet ändrade karaktär. Anbudssituationen var inte längre aktuell. Både inom tidningsledningen och styrelsen var man rimligen bakom alla diskussioner medveten om att BPA skulle bli dyrast, vilken form byggnationen än fick.

Detta är dock kanske inte det märkligaste, summerar Sörmark. Viktigare är att "en skicklig, stenhård företagare — Knut Johansson — med kontroll över en stor del av byggnationen

i landet och med inflytande över tiotusentals byggnadsarbetare, både i fackliga och privata företag, förmår driva Aftonbladets styrelse till ekonomiska beslut som går stick i stäv mot tidningens med bestämdhet och saklighet framförda intressen, mitt i dess hårda kamp för ekonomisk stabilitet. För alla som deltog i dessa sammanträden var det uppenbart att Geijers helomvändning i detta ärende berodde på att han inte ville ta strid med Byggnadsarbetarförbundet och Knut Johansson."

Detta är inte den enda affär av samma slag som Knut Johansson gjort och det är därför den refererats så utförligt. Den är tvärtom typisk för hur det — på arbetarnas bekostnad — går till i den socialdemokratiska storfinansen, där man borstar varann på ryggen så snart tillfälle givs. Det vore ofint att tala om en mafia, eftersom de socialdemokratiska pamparna och bossarna förvisso inte ägnar sig åt olaga spel, prostitution, knarkklängning, organiserad mordverksamhet samt poliskorruption. Å andra sidan vore det inte orimligt att tala om en Cosa Nostra, när man ser arbetarrörelsens oupplösligt hopflätade förgreningar: partiet, facket, kooperationen, de "allmännyttiga" byggnadsföretagen, bostadsföreningarna och hyresgästsammanslutningarna, Kreditbanken, Folkets Hus-föreningarna, ABF, Reso och RFSU för att nu bara ta några exempel, som faller en in. Något av det tyngst vägande i sammanhanget är byggnadsverksamheten och den person som väger tyngst inom denna verksamhet heter Knut Johansson.

Denne skicklige, stenhårde företagare, för att tala med Sörmark, är alltså förbundsordförande i Svenska Byggnadsarbetarförbundet, som med sina cirka 140 000 ledamöter är ett av de största inom LO. Han är tillika ordförande i ej blott BPA, som är landets näst största byggföretag (det största bostadsbyggande) utan också i Riksbyggen, som ägs av LO. Han är ledamot av riksdagen, av socialdemokratiska partistyrelsen — med inrikesminister Rune Johansson som suppleant! — och

av APF:s fondstyrelse. Hans förbund stödjer SAP med årliga miljonbelopp. Undra på att det är en man, för vilken även Arne Geijer viker sig.

Knut Johansson är född år 1911 i Strömstad, där fadern var snickare. Han har gjort hela sin karriär som fackföreningsman. År 1939 blev han ombudsman i Byggnadsarbetarförbundet, år 1948 förbundssekreterare och år 1952 ordförande. Därmed var hans lycka gjord, därigenom var vägen banad för honom till ordförandeskapet i BPA. Dess årsomsättning på 1 700 miljoner erhålls i stor utsträckning genom uppdrag åt kommuner och landsting utan konkurrensförfarande till följd av politiseringen av byggandet, där de "egna" till priset av kommunal självstyrelse och självständighet gynnar sina likatänkande. Undra på att företaget — vilket nyligen framkommit i pressen — ansetts ha råd att bjuda sin egen ordförande jämte LO:s Arne Geijer och KF:s Harry Hjalmarsson, samtliga med fruar, på en liten lusttur till Frankrike för 30 000 kronor.

Knut Johansson har utvecklat sig till en av de största socialistiska småpåvarna här i Sverige. "Knut Påtryckare" blev han nyligen kallad i tidningen Land, efter att ha gjort ett lika oförsiktigt som självdygt uttalande i jordbruksfrågan om sänkningen av vår självförsörjningsgrad: "Vad vet Herr Knut... 22 procent av dagens jordbruk får slås ut. Jordbruksarealen minskar från 3 till cirka 2 miljoner hektar. Det svarar mot dagens jordbruk i Sörmland, Östergötland, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län. Det bryr sig ju Knut Johansson inte om. Han köper tomter, bygger hus. I BPA."

Nej, det kan Knut Johansson kosta på sig att inte bry sig om. Han är säkerligen en av de personer här i landet som har det största kombinerade politiska och ekonomiska inflytandet. Den som råkar ha honom till Gudfäder behöver inte gå lottlös genom livet.

GU